

УДК 378.147.001

**CONDITIONS FOR THE IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE
LEARNING TECHNOLOGIES IN EDUCATION****РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ОСВІТІ****Polishchuk T. / Поліщук Т.В.***s.n.s., as.prof./Канд.с.-г. наук, доцент**Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University**Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Анотація. У статті наголошується, що інноваційні процеси в освіті потребують нових форм і механізмів взаємодії теорії та практики. Розглядається інноваційна педагогічна діяльність, яка пов'язана з відмовою від штампів, стереотипів у навчанні, вихованні і розвитку особистості, виходить за межі діючих нормативів, створює нові нормативи особистісно-творчої, індивідуально спрямованої діяльності вчителя, розробляє педагогічні технології, що реалізуються у цій діяльності. Підкреслюється, що джерело саморозвитку вищої школи міститься у творчості викладачів-педагогів, у їх інноваційній діяльності, яка знайшла своє відбиття як у створенні шкіл нового типу, так і в розробці та введенні елементів нового змісту освіти, нових освітніх технологій, зміцненні зв'язку практики з наукою, зверненні до світового педагогічного досвіду.

Ключові слова. інноваційна педагогічна діяльність викладача, інноваційні процеси, інноватика, умови впровадження інноватики в освіту.

Вступ.

Інноваційна педагогічна діяльність, пов'язана з відмовою від відомих штампів, стереотипів у навчанні, вихованні і розвитку особистості, виходить за межі діючих нормативів, створює нові нормативи особистісно-творчої, індивідуально спрямованої діяльності вчителя, розробляє педагогічні технології, що реалізуються у цій діяльності.

Термін «інновація» використовувався у дослідженнях М.Скаткіна, В.Журавльова, І.Лернера, В.Шубинського та ін. В своїх працях вони розкривали проблеми теоретико-методологічного характеру, які стосуються інновацій і творчої діяльності вчителя, питання методологічного значення, як відношення наукового пізнання до педагогічної практики, співвідношення видів діяльності – наукової і практичної, проблема ролі вчителя у формуванні педагогічних знань, місце дослідницького компонента у творчій діяльності педагога. Спостерігається прагнення вчених до вивчення та осмислення загальних тенденцій і закономірностей розвитку інноваційної діяльності педагогів.

Основний текст.

Характерною особливістю еволюції інноваційного досвіду є синтез його з педагогічною наукою, глибоке узагальнення, обґрунтування, теоретичне дослідження фактів, що мають ключове значення для практики – такий висновок робить М.Махмутов [4]. Значно зросла різноманітність форм і проблематика науково-педагогічного партнерства вчених і вчителів. Опора інноваторів на фундаментальні наукові знання вважається надійним підґрунтям стійкості інновацій в історії педагогіки.

На думку дослідників, на першому етапі:

- встановлюється відповідність нововведень вимогам до інновацій;
- визначається ідея, яка покладена в основу новаторства вчителя;
- роблять висновки, наскільки ця ідея віддзеркалена у вищій школи;
- підвищується педагогічна майстерність викладача та якість педагогічної практики у цілому;
- покладаються елементи нового в основу авторських пропозицій, педагогічної ініціативи;
- впроваджується ідеї, які збагачують певну наукову концепцію;
- аналізуються методи і прийоми, які створені і використовуються автором;
- досліджується наскільки вони нові та ефективні.

На другому етапі такого аналізу передбачається визначення виду педагогічної інновації: педагогічна раціоналізація, педагогічне винахідництво, авторська концепція тощо. Одночасно виділяються параметри вивчення педагогічної інновації. Після встановлення інноваційних елементів у роботі викладача і виду інновації дається її стисла *характеристика*:

- сутність інновації;
- наукова аргументація інновації;
- освітні можливості і сфера застосування інновації;
- ефективність інновацій;
- стабільність результатів інновацій;
- можливість масового застосування.

На третьому етапі визначаються об'єми і критерії аналізу з позиції використання інновацій.

На четвертому етапі – можливість професійного творчого самовираження викладача, розвитку його творчого мислення.

На п'ятому – сфера використання педагогічної інновації.

Вивчення фундаментальних педагогічних теорій і технологій, обґрунтування механізму їх упровадження дозволяє підвищити рівень освітнього процесу.

Забезпечення інноваційної діяльності передбачає глибоке вивчення теоретичних питань удосконалення освітнього процесу, позитивних сторін педагогічних теорій, ідей і технологій, які вже досліджувались і впроваджувались у педагогічну практику.

Процес сприйняття нових ідей, інновацій у галузі педагогіки, за визначенням Е.Роджерса [1], – складний багатоетапний розумовий процес прийняття рішення, який має тривалий термін від першого знайомства людини з інновацією до її кінцевого сприйняття. У ході цього процесу відбувається оцінювання значення і наслідків прийняття рішення. Е.Роджерс поділяє цей процес на основні етапи: ознайомлення людини з інновацією, появи зацікавленості, оцінки, апробації, кінцевого сприйняття [1].

У зв'язку з розглядом питань сприйняття та впровадження інновацій ряд авторів звертають увагу на особистість людини, яка здійснює ці процеси. Принципове значення, підкреслюють В.Сластьонін і Л.Подимова [3, с.25], має питання про суб'єкти інновацій. Суб'єкт – це людина, що пізнає і перетворює

навколишній світ, володіє свідомістю і волею, здатна діяти цілеспрямовано. К.Абульханова-Славська, розглядаючи механізми становлення особистості в процесі діяльності та спілкування, підкреслює, що становлення особистості суб'єктом діяльності відбувається в організації власної активності. Організація особистістю власної активності зводиться до її мобілізації, узгодження з вимогами діяльності, сполучення з активністю інших людей. Ці моменти складають важливу характеристику особистості як суб'єкта діяльності. Вони виявляють особистісний спосіб регуляції діяльності, психологічні якості, необхідні для її здійснення. Позицію суб'єкта К.Абульханова-Славська розглядає як комплексну характеристику психологічних режимів діяльності у відповідності зі здібностями, відношеннями суб'єкта до завдання, з одного боку, його стратегією і тактикою – з іншого, активною динамікою діяльності – з третього. Суб'єкту діяльності як особистості властиві такі особливі індивідуальні здатності, як здатність до організації часу, програмування своєї майбутньої діяльності, здатність передбачати події, встановлювати для себе оптимальні режими активності і пасивності, визначати ритми діяльності.

Викладач як суб'єкт інноваційної діяльності та її організатор вступає у взаємодію з іншими членами педагогічного співтовариства у процесі створення, використання і розповсюдження інновацій, він обговорює зміст нововведення і ті зміни, які можуть відбуватися у предметах, свідомості, традиціях тощо. Але інновація виникає не сама по собі, а в результаті того, що викладач постійно проявляє дослідницький інтерес до тих або інших педагогічних явищ, які стали для нього проблематичними, викликають внутрішню напругу, змушують думати і діяти, відповідати на них своїми інноваціями. Ці явища можуть виникати у самій людині, у сфері її цінностей і потреб.

Для реалізації активності викладача та його інноваційної діяльності існують певні можливості. Цьому сприяє ряд змін, що відбуваються у суспільному житті та у мисленні людини. Головна з них – усунення обмежень у професійній діяльності. Зменшення упереджених думок і суджень, збільшення потоку інформації забезпечує необхідну свободу дій, своєчасне реагування на зовнішні зміни. Як наслідок цього, викладач набуває дуже важливих здібностей: готовність до реагування на несподіванки, готовність до прийняття самостійних рішень, що потребують певного ризику, готовність нести за них відповідальність, критичність в оцінці власних і чужих дій. Сприйняття інновацій викладачем залежить від минулого і майбутнього.

Основу та зміст інноваційних освітніх процесів *становить інноваційна діяльність*, сутність якої полягає в:

- оновленні педагогічного процесу;
- впровадження новоутворень у традиційну систему;
- прагненні оптимізувати освітній процес.

Все це зумовило появу нових і вдосконалення педагогічних технологій, різних рівнів і різної цільової спрямованості, що використовуються у підготовці майбутніх вчителів.

У педагогічній інтерпретації інновація означає нововведення, що поліпшує хід і результати освітнього процесу. Інновацію можна розглядати як процес і

результат цієї діяльності. Таким чином, інноваційні педагогічні технології – це цілеспрямоване, систематичне і послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів від визначення мети до очікуваних результатів. Педагогічні інновації вносять в освітнє середовище стабільні нововведення, які поліпшують характеристики, як окремих її компонентів, так і самої освітньої системи в цілому.

Впровадження інноватики в освіту спричинена *чинниками*:

- нові соціально-економічні перетворення;
- посилилася тенденція гуманітаризації змісту освіти;
- з'явилися нові навчальні дисципліни;
- виникла потреба у викладачах, які б могли забезпечити творчий, інноваційний підхід до реалізації цих тенденцій;
- викладач отримав можливість створення власної педагогічної лабораторії;
- входження закладів освіти у ринкові відносини;
- зміни в інформатизації суспільства.

З'єднання інтенсивного й екстенсивного шляхів розвитку педагогічних систем дозволяє здійснювати інтегровані інновації, які будуються на стику різнопланових, різнорівневих педагогічних підсистем та їх компонентів.

Основними *напрямами інноваційних перетворень* у педагогіці є:

- розробка концепцій і стратегій розвитку освіти і освітніх установ;
- оновлення змісту освіти;
- зміна і розробка інноваційних технологій навчання і виховання;
- вдосконалення управління освітніми установами і системою освіти;
- поліпшення підготовки педагогічних кадрів та підвищення їх кваліфікації;
- проектування нових моделей освітнього процесу;
- забезпечення успішності навчання та виховання.

Провідними *методами досліджень інноваційних процесів* є:

- вивчення наукових і науково-педагогічних методів;
- методи емпіричного та математичного дослідження;
- структурно-функціональний метод;
- порівняльний метод;
- конструктивно-генетичний метод.

Для систематизації нововведень А. Пригожин визначає: тип нововведення, механізм здійснення інноваційного процесу, особливості інноваційного процесу. За типом інновацій поділяються на матеріально-технічні і соціальні, що в свою чергу, включають відповідні види інновацій. Суттєвою характеристикою інновацій, на думку автора, є їх комплексність, яка ідентифікується за двома ознаками: комплексна за новацією, комплексна за реалізацією.

Педагогічні інновації є одним з аспектів освітніх інновацій, оскільки охоплюють сферу педагогічного процесу і спрямовані на вирішення відповідних задач. Дослідники проблем педагогічної інноватики (О. Арламов.

М.Бургін, В. Журавльова, А. Ніколс, Н. Юсуфбекова та ін.) співвідносять поняття нового у педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове.

В. Кукушкіна вважає, що педагогічна технологія повинна відповідати основним методологічним вимогам: концептуальність, системність, управління, ефективність, відтворюваність, візуалізація. Передбачає використання аудіовізуальної та електронно-обчислюваної техніки.

Вчені Д.Мазуха та Н.Опанасенко зазначають, що педагогічна професія вимагає особливої чутливості до постійно змінюваних тенденцій суспільного буття, здатності до адекватного сприйняття потреб суспільства.

Рушійною силою інноваційної діяльності є педагог як творча особистість, оскільки суб'єктивний чинник є вирішальним під час пошуку, розробки, упровадження і поширення нових ідей. Основна умова такої діяльності – інноваційний потенціал педагога. *Інноваційний потенціал педагога* – сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості педагога, який виявляє готовність вдосконалювати педагогічну діяльність, наявність внутрішніх засобів та методів, здатних забезпечити цю готовність.

Наявність інноваційного потенціалу педагога визначають наступні чинники:

- 1) творча здатність генерувати нові ідеї;
- 2) високий культурно-естетичний рівень, освіченість, інтелектуальна глибина та різнобічність інтересів;
- 3) відкритість особистості педагога новому і сприйняття різних ідей, думок, поглядів, концепцій, що базується на толерантності особистості, гнучкості та широті мислення.

Можна виокремити *критерії готовності викладача вищої школи до інноваційної педагогічної діяльності*:

- ✓ усвідомлення необхідності інноваційної діяльності;
- ✓ готовність до творчої діяльності щодо нововведень;
- ✓ упевненість у позитивному результаті;
- ✓ узгодження особистих цілей з інноваційною діяльністю;
- ✓ готовність до подолання творчих невдач;
- ✓ органічність поєднання інноваційної діяльності, особистої, фахової та педагогічної культури;
- ✓ рівень психолого-педагогічної і методичної готовності до інноваційної діяльності;
- ✓ здатність до фахової рефлексії.

Інноваційна спрямованість визначається *критеріями педагогічних інновацій*, до яких відносять:

- новизну;
- оптимальність;
- результативність та ефективність;
- творче застосування [4].

Висновки.

Зазначене вище надає можливість зробити такі висновки:

- 1) інновація є основною формою розвитку сфери освіти;
- 2) впровадження інноваційних технологій навчання є пріоритетним напрямом і головним фактором реформування системи освіти;
- 3) зазначені технології застосовуються на етапі підготовки до проведення занять, у створенні навчально-методичного забезпечення, під час освітнього процесу і у позааудиторній роботі;
- 4) створення інформаційної освітньої сфери;
- 5) управління процесом інновації визначає якість інновації та якість освіти у цілому;
- 6) використання сучасних інноваційних технологій та інтерактивних методів у процесі навчання на різних етапах підготовки майбутніх фахівців.

Отже, формування інноваційної діяльності викладача має глибокий соціально-педагогічний сенс, оскільки від його розв'язання залежить успіх змін, перетворень у системі освіти, перспектива розвитку вищої школи.

Література:

1. Rogers E.M. Diffus ionofinnovations // FreePress. – 1983. – №3. – Р. 12–14.
2. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (дидактичний аспект)/ Ю.В.Васьков. – Харків: Скорпіон, 2000. 120 с.
3. Галузінська М.І. Педагогічні технології навчання у закладах загальної середньої освіти/ М.І. Галузінська, І.М. Харченко: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів – Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. – 259 с..
4. Іваницький О.І.Сучасні технології навчання фізики в середній школі: монографія/О.І.Іваницький. Запоріжжя: Прем'єр, 2001.266 с.
5. Пащенко М.І. Інноваційні технології навчання: словник-довідник. навчальний посібник. Умань: ПП Жовтий, 2016. 194 с.

References:

1. Rogers E.M. Diffuse ionofinnovations // FreePress. – 1983. – No. 3. - R. 12–14.
2. Yu.V. Vaskov Pedagogical theories, technologies, experience (didactic aspect)/ Yu.V. Vaskov. - Kharkiv: Scorpion, 2000. 120 p.
3. Galuzinska M.I. Pedagogical learning technologies in institutions of general secondary education/ M.I. Galuzinska, I.M. Kharchenko: study guide for students of higher pedagogical educational institutions - Uman: VOC "Vizavi", 2019. - 259 p.
4. Ivanytskyi O.I. Modern technologies of teaching physics in secondary school: monograph/O.I. Ivanytskyi. Zaporizhzhia: Premier, 2001.266 p.
5. Pashchenko M.I. Innovative learning technologies: a reference dictionary. Tutorial. Uman: PP Zhovtyy, 2016. 194 p.

Abstract. The article emphasizes that innovative processes in education require new forms and mechanisms of the interaction between theory and practice. Innovative pedagogical activities are considered in the article, they are connected with the refusal of cliches, stereotypes in training, education and development of the personality, they go beyond the current specifications, create new standards of personal-creative, individually directed activities of the teacher, develop the pedagogical technologies which are realized in these activities. It is emphasized that the source of self-development of higher education is in the creative work of teachers, in their innovative

activities, which are done through creation of new types of schools, the development and introduction of elements of new educational content, new educational technologies, strengthening connections of practice with science, appeal to the world pedagogical experience.

Key words: *innovative pedagogical activities of the teacher, innovative processes, innovation, conditions of introduction innovation into education.*